

საქართველოს აზრად აღიქმადი სექტორის განვითარების ძირითადი ორიენტირები ქვეყნის სასურსათო უზრუნველყოფისთვის

მსოფლიო ბაზრის კონიუნქტურიდან გამომდინარე, საქართველოს მეტად გაუძნელობა საერთაშორისო ბაზარზე დეფიციტური სასურსათო პროდუქტების შესყიდვა. ამდენად, ქვეყანამ აქედანვე უნდა აირჩიოს აგრარული სექტორის შემდგომი განვითარების ორიენტაცია.

დიახ, საქართველომ უნდა აირჩიოს აგრარული სექტორის განვითარების ისეთი ორიენტაცია, რო-

მელიც პირველ რიგში პასუხობს საბაზრო ეკონომიკის ძირითად პრინციპს - ქვეყანამ გამოავლინოს თავისი კონკურენტუნარიანი უპირატესობა სხვა ქვეყნებთან შედარებით და აწარმოოს საექსპორტო პროდუქცია, რითაც ადგილს დაიმკვიდრებს საერთაშორისო ბაზარზე. ამავე დროს, აგრარულმა სექტორმა უნდა უზრუნველყოს თავისი უპირველესი ამოცანა - ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოება.

გაერთიანებული ერების სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის (FAO) მონაცემებით, 2010-15 წლებისთვის მსოფლიოში სურსათზე მოთხოვნილება 50%-ით, ხოლო, 2050 წლისთვის კი 3-ჯერ და მეტად გაიზრდება. მეტიც, შესაძლებელია უკვე 2015 წლისთვის მსოფლიოს მასშტაბით უმწვავესი სასურსათო კრიზისი დაიწყოს.

საქართველოში ევროგაერთიანების TACIS-ის პროექტის საერთაშორისო ექსპერტთა მიერ შემუშავებული რეკომენდაციების შესაბამისად, ქვეყნის მოსახლეობის სურსათით უზრუნველსაყოფად, საქართველომ აგრარული სექტორის განვითარების სამი ძირითადი მიმართულება შეიძლება აირჩიოს:

1. სურსათზე მოთხოვნილების სამამულო წარმოების პროდუქციით დაკმაყოფილებაზე ორიენტირებული პოლიტიკა;

2. სურსათზე მოთხოვნილების იმპორტული პროდუქციით დაკმაყოფილებაზე ორიენტირებული პოლიტიკა;

3. შერეული (სურსათზე მოთხოვნილების როგორც ადგილობრივი წარმოების, ასევე, იმპორტული პროდუქციით დაკმაყოფილებაზე ორიენტირებული) პოლიტიკა.

საბაზრო ეკონომიკაზე გარდამავალი პერიოდის საწყის ეტაპზე, საქართველოსთვის ყველაზე უფრო მისაღები გზაა მოსახლეობის სურსათზე მოთხოვნილების დაკმაყოფილება როგორც ადგილობრივი წარმოების, ასევე, იმპორტული პროდუქციით - ამ ორი მიმართულების რაციონალური დაბალანსებით, ხოლო, პერსპექტივაში ორიენტაციის აღება თვითუზრუნველყოფასა და საექსპორტო პროდუქციის წარმოების გაფართოებაზე. ეს მოსაზრება განპირობებულია

მრავალი ფაქტორით: საქართველოს ჯერ-ჯერობით არ ძალუძს მთლიანად დაიკმაყოფილოს საკუთარი მოთხოვნილება ძირითად სასურსათო პროდუქტებზე - მარცვლეულზე და აქედან გამომდინარე, ხორცისა და რძის პროდუქტებზე. ამასთან, დღეისათვის ჩვენი ქვეყანას არ გააჩნია შესაბამისი ტექნოლოგიური და საწარმოო პოტენციალი, რათა მხოლოდ სამამულო წარმოების პროდუქციით უზრუნველყოს ქვეყნის მოსახლეობის მოთხოვნილება ყველა სახის სურსათზე. საქართველოს მთავრობისა და ქართველ მეცნიერთა მიერ ერთობლივად შემუშავებული „მარცვლეულის წარმოებისა და გადამამუშავების სახელმწიფო პროგრამის“ თანახმად, მარცვლეულზე საქართველოს მინიმალური მოთხოვნილება შეადგენს 2 მილიონ 280 ათას ტონას, ხოლო, ოპტიმალური კი - 2 მილიონ 820 ათას ტონას. ქვეყანაში დღემდე ფაქტიურად მიღწეული ყველაზე მაღალი მოსავლიანობის პირობებშიც კი (26,2 ც/ჰა - 1988 წელს), ჩვენი ქვეყნის მიერ მინიმალური მოთხოვნილების მარცვლეულის საწარმოებლად საჭირო იქნება 900 ათასი, ხოლო ოპტიმალური მოთხოვნილების მარცვლეულის საწარმოებლად კი - 1130 ათასი ჰექტარი სასოფლო-სამეურნეო სავარგული. მარცვლეულის საწარმოებლად ამ რაოდენობით სათესი ფართობების გამოყოფა კი მცირემიწიანი საქართველოსთვის შეუძლებელია. ამდენად, სამამულო წარმოების სურსათით ქვეყნის თვითუზრუნველყოფისთვის გადამწყვეტ მნიშვნელობას იძენს სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ინტენსიფიკაცია და პრაქტიკაში მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის მიღწევების დანერგვა.

თუმცა, ამავე დროს, საქართველოს აგრარულ სექტორს შეუძლია აწარმოოს ბევრი ისეთი სახეობის საექსპორტო პროდუქცია, რომელთა ექსპორტირებისგან მიღებული სავალუტო შემოსავლებით შესაძლებლობა შეიქმნება არა მარტო დეფიციტური მარცვლეულის, არამედ, სხვა სასურსათო პროდუქციის იმპორტირებისაც.

ეროვნული აგრარული პოლიტიკის თანახმად, ქართველ აგრარეოს-მეცნიერთა გაანგარიშებით, პერსპექტივაში, ქვეყნის გარედან სურსათის შემოტანის გარეშე შესაძლებელი იქნება ერთ სულ მოსახლეზე მინიმალური და მაქსიმალური ვარიანტის შესაბამისად გაწარმოთ: შაქრის ფხვნილი - 6,4 და 7,3 კგ (ფიზიოლოგიური ნორმა 37 კგ), ხორცი და ხორცის პროდუქტები - 35 და 38,1 კგ (75 კგ), რძე და რძის პროდუქტები - 129,3 და 190,6 კგ (338 კგ), თევზი - 1,8 და 3,3 კგ (11 კგ), მცენარეული ზეთი - 3,8 და 4,9 კგ (7,3 კგ), კარტოფილი - 98 და 100,4 კგ (58 კგ), ბოსტნეული - 140 და 143 კგ (131 კგ), ხილი და კენკრა - 92 და 96,5 კგ (138,5 კგ).

გაანგარიშება გვიჩვენებს, რომ საქართველოში არსებული რესურსების შესაბამისად წარმოებული სურსათის უმეტესი ნაწილი ვერ უზრუნველყოფს ადგილობრივი მოსახლეობის დაკმაყოფილებას და საჭიროა მათი შემოტანა ქვეყნის გარედან. სურსათზე მოსახლეობის მრავალფეროვანი მოთხოვნა შეიძლება დაბალანსდეს საგარეო ვაჭრობაში აქტიური ჩართვით და საექსპორტო შემოსავლების გადიდებით. საქართველოში არის საშუალება იწარმოოს მრავალი ისეთი სახის პროდუქცია, რომლებიც იძლევიან საშუალებას გატანილ იქ-

ნას ექსპორტში და ამ პროდუქციის რეალიზაციით მიღებული თანხა მოხმარდეს შემოსატანი კვების პროდუქტებისა და აგროსამრეწველო კომპლექსისთვის საჭირო მასალების შეძენას. ასეთი საექსპორტო პროდუქციაა: ბაიხისა და ნატურალური ჩაი, ყურძნის ღვინო, შამპანური, კონიაკი, არაყი და ლიქიორი, ხილ-ბოსტნეულის კონსერვები, მინერალური წყლები, უაღკოშოლო სასმელები, პაპიროსი და სიგარეტი, ეთერზეთები, პარფიუმერია-კოსმეტიკის ნაწარმი, თაფლი, საადრეო კარტოფილი, ციტრუსები და ზოგიერთი სხვა სასოფლო-სამეურნეო პროდუქცია. ამ პროდუქტების წარმოების შესაძლებლობა განსაზღვრავს მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებთან ეკონომიკურ თანამშრომლობას და ქვეყნის გეოპოლიტიკური მდებარეობის მაქსიმალურად გამოყენებას.

რაც შეეხება ორიენტაციის აღებას სურსათზე მოთხოვნილების დაკმაყოფილებაზე მთლიანად იმპორტირებული პროდუქციით, ჩვენის აზრით, ეს საქართველოსთვის აბსოლუტურად მიუღებელია. ასეთ შემთხვევაში ქვეყანა მთლიანად გახდება დამოკიდებული საერთაშორისო ბაზარზე და მსხვილ, იმპორტიორ ქვეყნებზე, რაც არასასურველია ქვეყნის სუვერენიტეტისა და დამოუკიდებლობის თვალსაზრისიდან გამომდინარე.

ქვეყნის აგრარული სექტორის განვითარების ორიენტირის განსაზღვრისას არ შეიძლება მხედველობაში არ მივიღოთ თანამედროვე საბაზრო ეკონომიკის ძირითადი თეორია – კონკურენტუნარიანი უპირატესობის თეორია. მისი არსი იმაში მდგომარეობს, რომ ამა თუ იმ ქვეყნის ეკონომიკის განვითარების წინაპირობა, მსოფლიო ბაზარზე სხვა ქვეყნებთან კონკურენტუნარიანი პაექრობაა.

ქვეყნებს შორის კონკურენ-

ციული ხასიათი სრულად გამოვლინებას, რომ ერთი ქვეყნის ეკონომიკური აღმაშენებლობა სხვა ქვეყნების ხარჯზე მოხდეს.

მოცემული თეორიის თანახმად, ეკონომიკური აყვავება თანამედროვე ეკონომიკურ და სავაჭრო ურთიერთობებში ქვეყნებს შორის კონკურენციას მოაქვს. ყველა ქვეყანას აქვს შესაძლებლობა განავითაროს ეკონომიკის კონკურენტუნარიანი დარგები. ამის მკაფიო მაგალითია არამდიდარი ქვეყნების დაწინაურება, როგორცია: იაპონია, სამხრეთ კორეა, შვეიცარია, ავსტრია, ნიდერლანდები, დანია, ბელგია და სხვა. მსოფლიოს ყველაზე მაღალგანვითარებულ, ე.ი. კონკურენტუნარიან ქვეყნებს შორის ეს ქვეყნები მყარად ინარჩუნებენ მოწინავე ადგილებს.

აქედან შეიძლება გამოვიტანოთ დასკვნა, რომ ნებისმიერ განვითარებად ქვეყანას, მათ შორის ისეთსაც, რომელსაც არახელსაყრელი ბუნებრივი რესურსები გააჩნია, თავისი თავისებურებებიდან გამომდინარე, შეუძლია განავითაროს ეკონომიკის დარგებს შორის ისეთი პრიორიტეტული სფეროები, რომელიც საშუალებას მისცემს ამ ქვეყანას აწარმოოს კონკურენტუნარიანი პროდუქცია, ჩაერთოს საერთაშორისო კონკურენციის გლობალურ პროცესში, დაიმკვიდროს ადგილი საერთაშორისო ბაზარზე და მიადწიოს ეკონომიკურ კეთილდღეობას.

საქართველოს გააჩნია ისეთი პრიორიტეტული სფერო, როგორცია აგროსამრეწველო და სასურსათო კომპლექსი, რომელსაც შეუძლია აწარმოოს ისეთი კონკურენტუნარიანი პროდუქცია, რომელიც მტკიცედ დაიმკვიდრებს ადგილს მსოფლიო ბაზარზე.

ყოველივე ზემოთაღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველომ უნდა აიზრუნოს აგრარული სექტორის

განვითარების ისეთი ორიენტაცია, რომელიც პირველ რიგში პასუხობს საბაზრო ეკონომიკის ძირითად პრინციპს – რომ ქვეყანამ გამოავლინოს თავისი კონკურენტუნარიანი უპირატესობა სხვა ქვეყნებთან შედარებით და აწარმოოს საექსპორტო პროდუქცია, რითაც ადგილს დაიმკვიდრებს საერთაშორისო ბაზარზე. ამავე დროს, აგრარულმა სექტორმა უნდა უზრუნველყოს თავისი უპირველესი ამოცანა – ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოება.

ამრიგად, საექსპორტო პროდუქციის წარმოების გაფართოება და საერთაშორისო ბაზარზე დამკვიდრება, ამავე დროს, სამამულო პროდუქციის სურსათით ქვეყნის თვითუზრუნველყოფა საქართველოს აგრარული სექტორის ძირითადი ორიენტაციაა.

გრძელვადიან პერსპექტივაში, ნათლად იკვეთება ის უმნიშვნელოვანესი ამოცანები, რომელიც საქართველოს აგროსასურსათო სექტორმა უნდა გადაჭრას ქვეყნის სასურსათო უზრუნველყოფის მიხედვით: პირველ რიგში, აწარმოონ კონკურენტუნარიანი საექსპორტო პროდუქცია, რომელიც ხელს შეუწყობს ქვეყნის საერთაშორისო ბაზარზე დამკვიდრებას და საექსპორტო შემოსავლების ზრდას, რაც სურსათზე ადგილობრივი მოთხოვნილების დასაბალანსებლად იმპორტული პროდუქციის შესყიდვის საშუალებას იძლევა. ამავე დროს, აწარმოონ მაღალი ხარისხის ეკოლოგიურად სუფთა და მრავალფეროვანი პროდუქცია, რომელიც ყოველმხრივ დააკმაყოფილებს ქვეყნის მოთხოვნილებას სურსათზე.

ლეილა გეგენავა,
ასისტ. პროფ. სსაუ;
ტენგიზ ლაჩკეპიანი,
ასოც. პროფ. სსაუ;
ლალი შოშიაშვილი,
მასწავლებელი სსაუ.

ANNOTATION

THE GOALS OF DEVELOPMENT OF GEORGIA'S AGRICULTURAL SECTOR FOR THE COUNTRY'S FOOD SAFETY

LEILA GEGENAVA asist. prof., TENGIZ LACHKEPIANI asoc. prof.,
LALI SHOSHIASHVILI teacher Agricultural University of Georgia

On account current World Market circumstances, it won't be easy for Georgia to buy scarce goods on the international market. The country should aim the future development orientation of its own agricultural sector.

Georgia should choose such development orientation of agricultural sector which answers the main prin-

ciple of the market economy the country should expose its superiority in comparison with other countries and produce its own export production to get a place on the international market. At the same time the agricultural sector should secure its main purpose the country's food safety.